

Родом із Гути-Перейми

«А знаєте, чому село називається Гута–Перейма? - запитала мене його мешканка Галина Фесовець. – А то нашим дітям дали таке завдання в школі, й ніхто не знає...». Намагаючись знайти відповідь, дізналась, що найменування населених пунктів Рудня, Гута, Буда, Папірня засвідчують поширення в минулому рудного, гутного, селітряного й паперового промислів. На польських словарнях працювали потужні печі (гути), в яких видували різноманітні скляні вироби. Саме тому, за однією з версій, за селом і закріпилось наймення Гута. До слова, на території України гути будували ще за часів Київської Русі. Виробництво скла потребувало поташу. Місця перепалення деревини для його добування називались будами. Часто й гути, й буди в інтересах виробництва розташовували поряд. Пізніше на їх місці виникали поселення з тими ж назвами.

Час від часу слухаємо в новинах, як із карти держави зникають села, що отримали статус неперспективних. З кожним роком вони повільно занепадають і, зрештою, безповоротно вмирають. З'являється все більше й більше хатинок, що дивляться на навколишній світ очима порожніх вікон із дверима, навхрест забитими дошками. І лише ненадовго, під час літніх відпусток і шкільних канікул, село наповнюється сміхом дорослих і щебетом дітей, коли вони з онуками навідуються в близький батьківський, забутий Богом і людьми Поліський край, відпочити... Прикро й гнітюче від того на душі.

Ті ж, хто постійно мешкає в Гуті-Переймі, ще живуть сподіванкою та вірять, що їхній рідний куточок у майбутньому оживе. Й мають на те вагомі причини. Скажімо, якщо раніше тут народжувалась одна дитина на рік, як розповіла завідувачка ФАПом Світлана Бортнік, то тепер 2-3. Наймолодшій жительці Софії Дзьобик виповнилось лише декілька місяців. Її тато Юрій Іванович працює оператором газової котельні в Катеринівській ЗОШ І ступеня. Мама Наталія Сергіївна закінчила Національний університет водного господарства та природокористування. В родині є ще одна донечка – трирічна Анастасія.

Усього дітлашні та юні до 18 років, розказала Світлана Бортнік, налічується 40. У день нашого приїзду малечу оглянула районний дитячий лікар Ірина Богуславська. Сарненські педіатри навідуються сюди кожні 2 місяці. У фельдшерсько-акушерському пункті лікується 141 селянин. Ще одним свідченням надії є той факт, що за переписом 2001 року проживало тут 98 осіб, нині ж майже 150.

Володимир Наконечний в армії служив 5 років

У цьому прадавньому, по-своєму чарівному й самобутньому краї, між могутніми, віковими дубами та струнками соснами, що зігнулися під вагою снігу, виглядають колись ошатні, причепурені оселі найменшого села району, розташованого на території Немовицької сільської ради. В одній з них і зустрілися зі старожилом населеного пункту.

Володимир був одним із 12 дітей у багатодітній родині Наконечних. Усіх батьки виховали чесними, працьовитими й порядними громадянами. Так, Марія (померла в кінці вісімдесятих) секретарювала в сільській раді. Старша сестра довгий час очолювала Сарненський райвідділ освіти.

Володимир пішов на службу в армію в 19. Був упродовж 3 років наглядачем у Катеринівській виправній колонії. Мав демобілізуватись, коли помер Сталін, і хлопця перевели у військову частину в Мукачеві в танкові війська ще на три роки. З дозволу вищого командування, до якого звернувся з проханням, через два роки повернувся додому, де його чекала дівчина.

З Марисею познайомився, коли приходив у відпустку. Юнка приїхала з Польщі разом із українцями, які поверталися на батьківщину в той час, коли на їхнє місце вивозили поляків. На свято Андрія дівчата ворожили, от і знайшла собі в такий спосіб чоловіка. 19 років її вже немає. Донька Лідія живе в Рівному. Друга, Олена, яка колись працювала в Дубровиці начальником банківської установи, також померла. Але встигла ще попідклубатися про своїх двох дітей, онуків Володимира Феофіловича. Ірина й Руслана закінчили Київський національний університет культури й мистецтв під егідою відомого співаючого ректора Михайла Поплавського (навіть фото дідуся прислали з ним). Обидві працюють у Міністерстві культури України, де їхньою роботою задоволені.

Але поведу мову про польських громадян. Їх старожил знав усіх. Тож коли через багато років один із них, який потрапив за велінням долі у Францію, шукав своїх родичів, Володимир Наконечний став єдиним, хто міг йому допомогти. До чоловіка щороку приїжджає цілий автобус мешканців сусідньої держави, які відвідують Гуту як місце спочинку своїх рідних, що залишилися у цій землі назавжди. Раніше туди добирались пішки 3 кілометри. Тепер є дорога. Незважаючи на те, що там і тіла наших земляків покояться, поляки всім поставили нові хрести на Плоскому (майже 50). Ксьондз відслужив відправу (приїжджав у минулому році), а гості щедро обдарували присутніх, серед яких було майже 80 дітей, солодощами.

Старший брат Антон також похований на цьому кладовищі. Тяжка смерть спіткала його. Вбили бандерівці, розповідає молодший. Знайшли вони Антона під Убережжю, в Маційово, куди повів сховати коней, аби не забрали. Майже рік шукали тіло. Батько не знаходив собі місця, сидів, палив самокрутки з газети й думав. Одного разу помітив, як ворони налітають на тріски, де рубали дрова, й щось клюють. Це були понівечені синові останки.

Уся велика родина братів Наконечних ніколи не зраджувала свої сім'ї. Трудівники (Володимир працював на залізниці впродовж 44 років), гідні пошани, не заплямували себе негідними вчинками. Старший Микола, інвалід I групи, не все може пригадати. Проїшов Карпати, Чехію, дістався до Берліна. Нагороджений медаллю за його визволення. Пам'ятає, ніби старе кіно, як у Карпатах оточили німці й надії на визволення не було. Всім видали по одному патрону й солдати пішли у бій, готові померти. Важко повірити, але німці злякалися такої відваги, а справжні воїни вижили. У Празі молодий лейтенант був ротним писарем. А в Німеччині, коли побачили силу-силенну стогів, не одразу зрозуміли, що то копи людського волосся...

Нині сільське небагате населення живе тільки йому відомим розмірним, буденним і монотонним життям. У Гуті, де переважна більшість населення - пенсіонери, ще пам'ятають ті часи, коли в навколишніх непролазних болотах родили буйки та чорниці, а вони були молодими й мали роботу на залізниці...

Гордістю села завжди була і є станція Немовичі. Невеличкі будівлі виразно контрастують на фоні високих дерев і густих кущів, що впритул обступили залізничну станцію. В сезон, з кожним приходом потяга, на пероні можна побачити чимало людей, які поспішають з відрами, повними по вінця ягід, кошиками, з горами попід самі дужки, грибів. Швиденько зникають у дизелі й усе навкруги затихає, чути лише шепіт дерев і спів лісових невгамовних пташок і старече перегукування на своїх подвір'ях одиноких пенсіонерів.

Галина Образ – уродженка Гути-Перейми

Розповідаючи про життя, побут жителів сіл Неклюквін, Гута-Перейма, Катеринівка, Немовичі, не можу не згадати уродженку місцевості Галину Образ (дівоче прізвище Бонч-Бруєвич). З мудрою інтелігентною жінкою, яка поділилася безцінною інформацією, пощастило зустрітися декілька разів. Галина Федорівна, яка живе в обласному центрі, брала участь у районній акції «Мистецтво одного села». До земляків звернулася із проханням берегти своє коріння, наслідувати батьківські традиції, культуру, шанувати героїчне минуле, плекати молоді таланти, бути чуйними до чужого болю, вміти терпіти, прощати й переконувати в істині, долати вершини наук.

Ось що вона розповіла про Олену Суroveцьку (дівоче прізвище Левицька), яка вчителювала в початковій школі Гути-Перейми. Народилася в 90-х роках 19 століття в Гайвороні, православна, отримала освіту вчителя молодших класів ще за часів царського режиму. Згодом вийшла заміж за телеграфіста станції Сарни Людвіга Суroveцького. Народила сина, Людвіга молодшого. Чоловік Олени Антонівни помер у молодому віці від сухот й жінка залишилася вдовою до кінця своїх днів. Виховувала сина, який згодом закінчив університет у м. Вільно. А потім поїхав продовжувати навчання у Варшаву. Там його й застала Друга світова війна. Повернутися додому не зміг, оскільки 17 вересня 1939 року більшовики зайняли Західну Україну й встановили кордон. У Польщі Людвіг не міг залишатися осторонь боротьби польських патріотів проти фашистської окупації, тож став бійцем підпілля, де й загинув у 1944 році.

Олена Суroveцька, як смілива незалежна жінка, заслужила повагу учнів й односельців. Усе своє активне життя працювала в школі, допомагала селянам не лише порадами, а й чим могла. Так, коли тяжко захворіла п'ятирічна дівчинка в родині Федора Бонч-Бруєвича, єдиним спасінням для неї була дитяча лікарня святої Софії у Львові, найкраща у всій Західній Україні. Батьки не мали змоги завезти її туди, й Олена Антонівна погодилася це зробити, оскільки користувалася безкоштовним проїздом як удова залізничника. Таким чином, дівчинку врятували.

Ще один приклад. Із приходом радянських військ у Західну Україну почались репресії та розкуркулювання. Знову Олена Антонівна, не злякавшись, дає притулок вигнаним більшовиками із власного маєтку своїм знайомим Орловським із міста Сарни. У 1941 році їх вивезли. По дорозі від холоду та голоду померли бабуся й дочка Тетяна, а маленького Олега забрали в сиротинець. Про це довідалася Олена Антонівна, розшукала хлопчика, усиновила й забрала додому, виховала й дала освіту. Олег (Піхно) закінчив Дубенський лісний технікум.

Олену Суroveцьку не могли скорити ні воєнні лихоліття, ні втрата сина, ні радянські часи. Вона стійко трималася своєї громадянської позиції, продовжувала трудитись, перебуваючи на пенсії. Доглянула й стареньку Валентину Мігрин (у дівочтві баронеса фон Мевес). Чоловік Валентини був землеміром і великим жартівником, дітей вони не мали. Прожила Олена Антонівна понад 90 років, поховали її на центральному цвинтарі міста Сарни.

Шанують традиції

Новорічно-різдвяний цикл свят - винятково багатий, веселий, радісний період, що відрізняється від усіх інших своєю особливою обрядовістю, багатством фольклору, етнографічною оригінальністю, найбільшим збереженням стародавньої передісторичної культури. В цей час головне завдання кожної родини – гідно підготувати себе й свою

душу, оселю й господарство до визначних у житті християнина дійств. Новорічно-різдвяні свята багаті різноманітною атрибутикою, що символізує й утверджує віру людини у всемогутнього Бога, а також у надприродну силу різних явищ природи й окремих предметів.

Крім того, це чудова нагода зустрітися з рідними та друзями, відпочити душею, замислитися над вічним. «І що за свято без щедрого столу?» – запитують мешканці Гути-Перейми. За ним у подружжя Оксани та Володимира Шокотів зберуться дві доньки, два зяті й четверо онуків. Прийдуть куми, хрещені, сусід Микола. Тож поки сонечко світить, каже господиня, треба щось робити. От і кабанчика закололи за старою доброю традицією, тож буде чим пригощати гостей. Село маленьке, а всі, хто живе в ньому, між собою дружать.

Гута-Перейма красива й квітуча влітку, вабить сніговими просторами взимку. Але все ж справжньою її окрасою є люди. Ми бачимо їх щодня, скромні та працьовиті вони живуть поруч. Не звикли до слави, але їх щоденна праця й життя – джерело людської мудрості й самовідданості.

Марія КУЗЬМИЧ.